

Мусаленко

**И ГОЛЕМАТА
КНИГА**

I. Што ми се случува?

Мусаленко се разбуди дома, се насмевна широко и задоволно. Си мислеше за неговите нови пријателства, за добрите постапки и колку е убаво да помагаш. Се потсетуваше за спасените празници во Јапонија, Египет, Македонија, Куба, Нигерија, Бугарија, Чешка, Шведска. Последната авантура со галебот Џони не беше голема, туку беше речиси гигантска.

Поминаа неколку месеци оттогаш, а Мусаленко се слушаше преку телефон и си пишуваше редовно со своите пријатели од целиот свет, а понекогаш дури си праќаа еден на друг вистински хартиени честитки преку вистинската пошта. Секој од нив си ги собираше во специјално албумче со слики, испечатени на хартија.

Во последно време, освен пријателите и авантурите, огромно задоволство на Мусаленко му правеше да се буди рано, додека е сè уште темно и да го гледа изгревањето на сонцето. Мусаленко ја гледаше огнената топка на сонцето. Додека тоа се појавуваше зад ридот, тој си мислеше за животот на Земјата, кој постои благодарение на неговата топлина и светлина.

И во еден таков ден Мусаленко стана од креветот, го изгушка мачето Мар, си ги изми очите и забите и сè сеуште поспан подготви појадок за двајцата. Како што знаете, Мар не е обичен домашен љубимец. Мусаленко не беше сигурен што се случува со него денес и му беше толку чудно – веројатно планетата Сатурн беше во дупка или просто Месечината беше почнала да се врти околу Марс, наместо околу Земјата (како што прави обично), или... просто така едноставно чудно се чувствувааше. Реши да почита малку – доооолго гледаше во големите рафтови со книги во својот дом.

Ја отвори „Карлсон од покривот“ ...но не... потоа „Емил од Љонеберг“, потоа книгата со стрипови и едно специјално издание на „Приказни од илјада и една ноќ“ со тиркизна корица со златни ѕвезди... Но, на Мусаленко не му се правеше ништо и не му се читаше ништо. За да се освежи, и како што кажуваат возрасните, „за да се среди“, Мусаленко реши да се истушира со ладна вода. Влезе во бањата и кога излезе почувствува мал ефект или барем не беше толку намрштен. Брзо се облече и ја помириса расцветаната лаванда до прозорецот. После тоа ја среди својата колекција од речни, морски, изворски и планински камчиња, камчиња од улицата, дворот и од океанот и се чинеше како да стана космичка и помалку хаотична.

II. Кон Библиотека

Другите омилен работи на Мусаленко се: читање книги и возење велосипед. Заедничко за овие навидум различни активности е зборот „авантура“ - секогаш се случува нешто интересно додека возите велосипед некаде или додека сте во светот на книгата што ја читате. Некако и книгите и велосипедите ни носат пријатен ветер во мислите, нè прават поаметни, ни даваат идеи за нови патувања и дестинации и нè учат на добри дела и нови пакости :).

-Мар, скокни во корпата на велосипедот- рече одеднаш Мусаленко.
– Ќе одиме до Библиотека за да избереме нешто за читање и за авантура. Дома имам прочитано речиси сè, барем 1000 пати сум ги извозел со велосипедот ридовите во околината. Се двоумев дали да одам на патување со велосипед околу светот, но овој чин бара многу повеќе подготовка отколку да земам книга од Библиотека.

Мусаленко тргна по својата добро позната рута – прво застана на семафорот, кој никогаш не работи.

Погледна наоколу и внимателно премина откако се увери дека нема автомобил, камион, училиштен автобус или магарето по име Сончоглед, кое секогаш брзаше.

Од другата страна на улицата, на брегот на океанот, се наоѓа Библиотеката - најубавата зграда во земјата на Мусаленко. Целата направена од стакло, со огромно насликано сонце на фасадата, а пред неа огромна ливада со цвеќиња.

Мусаленко го паркираше својот велосипед на решетката за велосипеди покрај огромните бели скали, го прегрна Мар и се упати кон влезот. По патот имаше прекрасни знаци со стрелки, Мусаленко ги знаеше напамет, но сакаше да ги чита секогаш кога ќе дојдеше тука:

- Дobar ден, Мусаленко! – го поздрави библиотекарката.

- Здраво! - весело одговори Мусаленко. – Ми се чита нешто, но не знам што, и сакам да патувам, но не знам каде. Знаам за сигурно со кого сакам да бидам – со Мар, се разбира. Можеби ја барам „Најкул книгата со најкул авантури“, возбудено се обиде да објасни Мусаленко. - А омилено ми е кога запознавам нови пријатели... Кога ќе ги обединиме супер-силите и ќе станеме похрабри во нашите соништа, поголеми во нашите срца и уште подобри во нашите дела :).

Библиотекарката мистериозно подзмижа со очите и се упати кон еден од многуте ормари наоколу. На нив имаше разни табли со бројки, букви, на места комбинации и од двете. Извади една картичка и се упати некаде. По некое време се врати и мистериозно се лизна во скриена врата во скриен агол зад рецепцијата. По некое време, библиотекарката се појави со мала правлива кутија во рацете, од која извади пожолтен лист со натпис на неразбирлив јазик:

- Можеби имаш среќа Мусаленко. Следете ме со Мар! - весело рече госпоѓата и тргна по долг осветлен ходник. На крајот од него имаше висока врата, а зад неа скали што водеа до врвот на стаклената кула на Библиотеката. Што се случуваше со хероите од нашата приказна додека се искачуваа?

Прво: Мусаленко ги почувствува сончевите зраци, здивот на ветерот... и си помисли: „Ветрот навистина е најдобриот разладувач“.

Второ: Мар помисли: „Колку е топло... Но, да не беше топло, ќе беше ладно. Мислам дека треба да одам на фризер и да го скратам крзното! И отсекогаш сум сакал моето крзно да биде исечено во форма на гром. Дали можат да го направат тоа за мене?“.

Трето: Госпоѓата во библиотеката размислуваше за две работи истовремено: „Животот со шолја чај наутро е прекрасен“ и „Дали ја исклучив пеглата дома?“

Колку долго се искачуваа до врвот на кулата, никој не знаеше и никој

не сакаше да знае. Кога стигнаа до крајот на скалите, задишани, здогледаа стаклена врата со натпис на кој пишуваше „Секој е посебен универзум“.

Госпоѓата ја отвори тајната врата со таен клуч и сите влегоа во сончевата соба на врвот на сончевата кула. Собата беше празна, со сонце насликано на подот, а токму на средината стоеше маса во форма на сончоглед со прекрасна книга на неа.

- Мусаленко, ова е „**Големата книга**“, рече библиотекарката. – Во неа има информации за се што сакате да знаете. Секој што ја чита, учи многу нови работи и во исто време ја надополнува со сето она што самиот го учи. Книгата нема почеток, нема крај, а најдобриот дел е што човек останува поврзан со неа дури и откако ќе ја прочита. Во неа е запишано новото знаење што го стекнува секој. Книгата е добра и се користи за да се направат добри нешта. Замислете ја како огромна жива енциклопедија, во која е собрано сè што научиле сите суштества од сите светови. Има дури и шеги :). А на пример, кога ќе видите како мала птица удира во голем чист прозорец и паѓа зашеметена ќе знаете што да направите, бидејќи некој друг веќе успеал да помогне во истата ситуација. А што да направите во таков момент - дајте ѝ водичка на птицата и оставете ја на мир да се опорави, подалеку од Мар или друго маче :).

Мар изгледа малку се навреди што го споредуваат со другите мачиња - тој сепак е посебен и не брка глупци и птици по цел ден. За него сите животни се негови пријатели... Но, откако размисли, се согласи со госпоѓата, бидејќи е добро да се знае дека тоа е нормално бидејќи сите други мачиња го прават тоа.

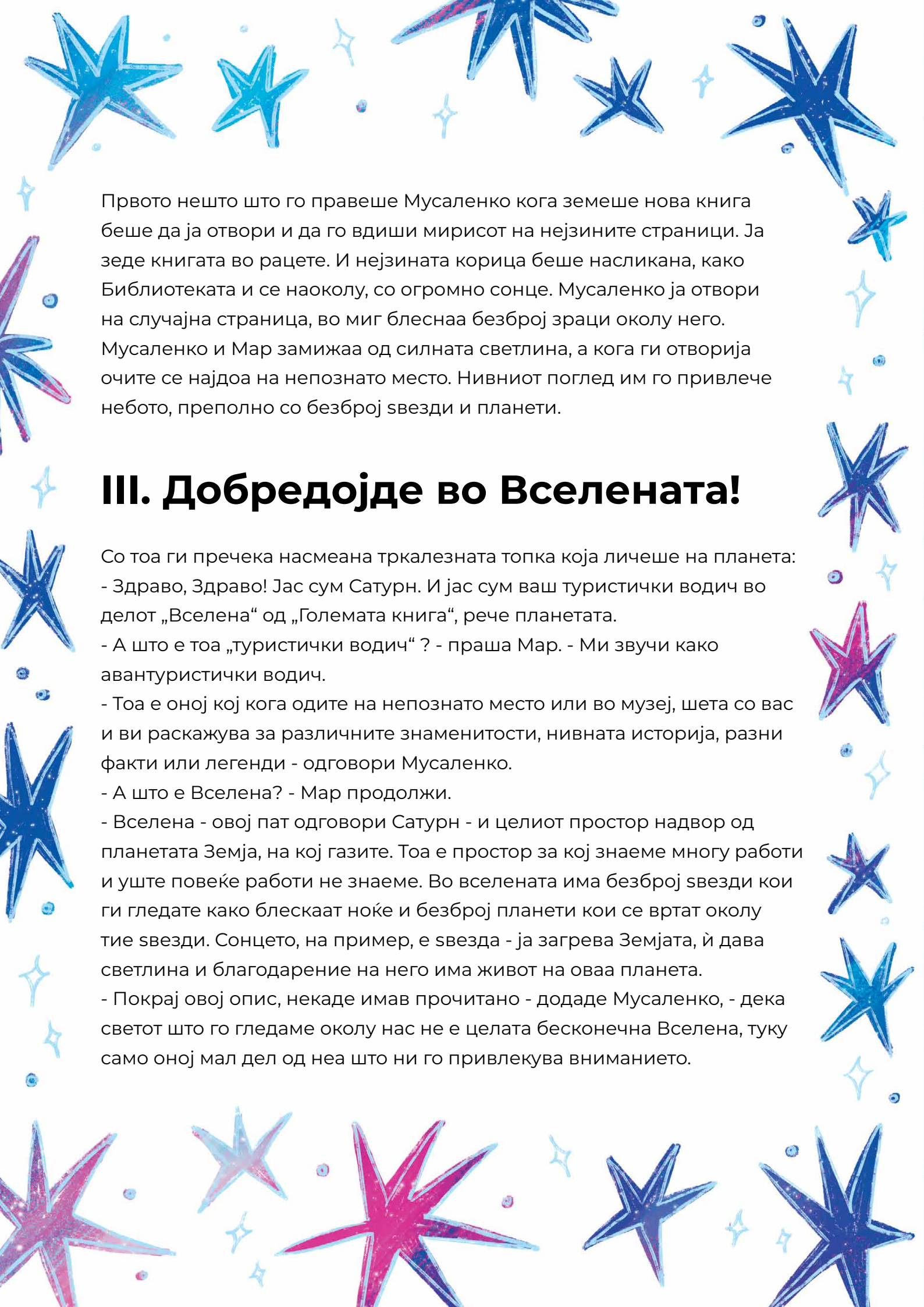
- И така - продолжи библиотекарката, - книгата е твоја, ќе ја внесам во твојата членска картичката и ќе те потсетам дека рокот за враќање е еден месец. Како и секогаш :).

ГОЛЕМАТА КНИГА

Првото нешто што го правеше Мусаленко кога земеше нова книга беше да ја отвори и да го вдиши мирисот на нејзините страници. Ја зеде книгата во рацете. И нејзината корица беше насликана, како Библиотека и се наоколу, со огромно сонце. Мусаленко ја отвори на случајна страница, во миг блеснаа безброј зраци околу него. Мусаленко и Мар замижаа од силната светлина, а кога ги отворија очите се најдоа на непознато место. Нивниот поглед им го привлече небото, преполно со безброј ѕвезди и планети.

III. Добредојде во Вселената!

Со тоа ги пречека насмеана тркалезната топка која личеше на планета:
- Здраво, Здраво! Јас сум Сатурн. И јас сум ваш туристички водич во делот „Вселена“ од „Големата книга“, рече планетата.

- А што е тоа „туристички водич“? - праша Мар. - Ми звучи како авантуристички водич.

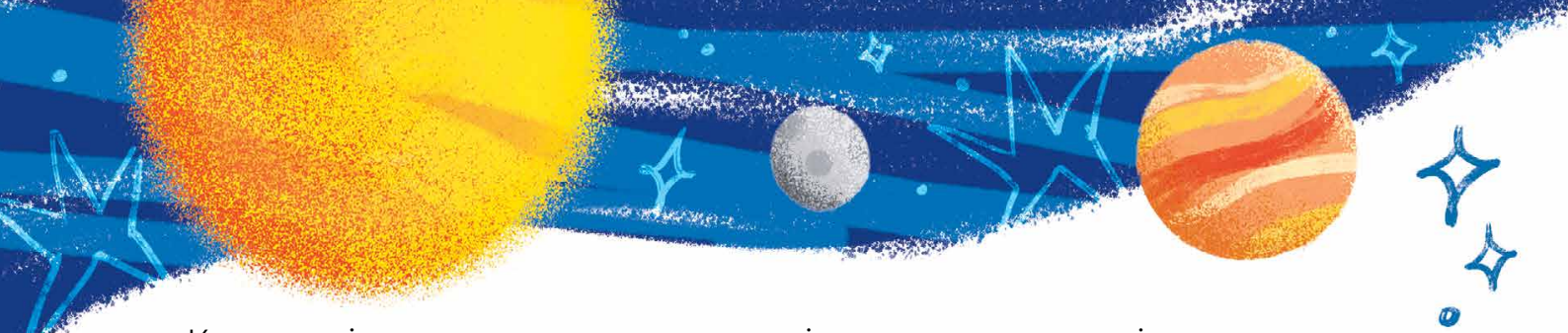
- Тоа е оној кој кога одите на непознато место или во музеј, шета со вас и ви раскажува за различните знаменитости, нивната историја, разни факти или легенди - одговори Мусаленко.

- А што е Вселена? - Мар продолжи.

- Вселена - овој пат одговори Сатурн - и целиот простор надвор од планетата Земја, на кој газите. Тоа е простор за кој знаеме многу работи и уште повеќе работи не знаеме. Во вселената има безброј ѕвезди кои ги гледате како блескаат ноќе и безброј планети кои се вртат околу тие ѕвезди. Сонцето, на пример, е ѕвезда - ја загрева Земјата, ѝ дава светлина и благодарение на него има живот на оваа планета.

- Покрај овој опис, некаде имав прочитано - додаде Мусаленко, - дека светот што го гледаме околу нас не е целата бесконечна Вселена, туку само оној мал дел од неа што ни го привлекува вниманието.

Како секој човечки ум да создава своја лична вселена, која не е поврзана со планетите, туку со начинот на кој размислуваме, учиме, одиме на работа, скокаме на едната нога, се насмевнуваме, играме... и се друго поврзано со дете или возрасен.

Мар и Сатурн зјапаа во Мусаленко и во исто време го помислија истото: „Мусаленко сигурно станал нешто како филозоф или стоел подолго на сонце...“.

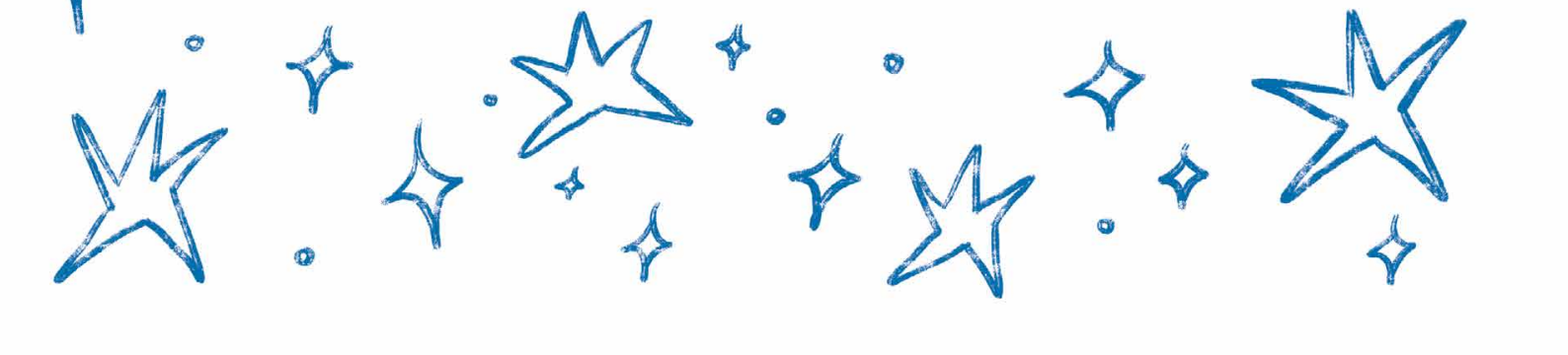
- Па, кратката верзија на кажаното е - продолжи Мусаленко - да се обидеме да уживаме во природата околу нас, да читаме и да бидеме паметни. Така, нашата лична вселена ќе биде добра, ќе ја споделуваме со нашите најблиски и ќе бидеме добри со луѓето околу нас.

- Тоа не е научно, но е добро кажано, Мусаленко - рече Сатурн. - Можеби мудроста на големото семејство на „Големата книга“ има нешто заедничко :). Кој знае? А сега продолжувам со мојата приказна. Погледнете наоколу - гледате дека има осум планети кои кружат околу Сонцето, а ако го броите Плутон, има девет планети и сите заедно се нарекуваат Сончев систем. За првите четири кажуваме дека се слични на Земјата, затоа што се составени од карпи и метали... некако како планетата Земја. Прво ќе ви кажам за нив, а на крајот за Плутон, за кој научниците имаат различни мислења - дали да го сметаме за планета или не...

Меркур е најмалата планета во Сончевиот систем, најблиску до Сонцето и на неа температурата преку денот и достигнува 400 степени, а во ноќта минус 180. А колку степени е во моментот во вашиот дом?

- Зависи во кој од моите домови сум - одговори Мусаленко. - Се чувствувам како дома кога го посетувам секој мој пријател :). Кај мојот пријател во Египет, на пример, беше најжешко. Сепак, тие незаборавни 45 степени во пустината Сахара се многу далеку од 400 степени... А која е следната планета?

- **Венера** - одговори Сатурн. - Ја нарекуваат „Планета сестра на Земјата“.

Обично на изгрејсонце и зајдисонце таа е најсветлото небесно тело по Месечината и Сонцето. Затоа понекогаш се смета за ѕвезда и се нарекува Деница (наутро) и Вечерница (навечер).

Врзете ги појасите за возбуда затоа што продолжувам понатаму со вашата **Земја**.

Можам да зборувам за неа барем една земјина година...што во повеќето случаи е 365 дена. Земјата е третата планета, има природен сателит - Месечината, и е единствената планета во Сончевиот систем што има вода во течна состојба. Научниците велат дека Земјата е создадена пред околу 4,54 милијарди години. Водата покрива повеќе од половина од површината, или точно 71%, и затоа е наречена „Сината планета“.

- Знаете ли дека Месечината кога ќе ја погледнеме е полна и тркалезна, изгледа како човечко лице :) - додаде Мусаленко одеднаш.

- Кажете ни за следната планета, Сатурн. За четвртата што рековте дека личи на Земјата - нетрпеливо рече Мар додека се обидувахе да гребе со канџите на нешто како карпа во близина.

Сатурн ги намести очилата и продолжи:

- Следен е **Марс** - најистражуваната планета од луѓето, дури и разни роботи ровери се спуштиле и чекореле по неа. Поради својата боја, предизвикана од прашината што лебди во воздухот, таа е наречена „Црвена планета“.

- Дали во Вселената има Марсовци или други вонземјани? - ненадејно повторно праша Мусаленко.

- Одговорот на ова прашање сè уште не е запишан во „Големата книга“ - одговори Сатурн. - Некои веруваат дека има. Други веруваат дека нема. Но, дали вонземјаните ги има или не во моментот е небитно. За 865.000 години може да биде поинаку, кој знае.

Претпоставувам дека собрав и некоја мудрост :)... Следните четири планети, меѓу кои сум и јас - продолжи Сатурн, - се гасовити џинови.

Тие се многу ПОГОЛЕМИ од првите четири и главно се составени од различни гасови:

IV. Џиновите

Сатурн зеде огромно количество воздух и реши во еден здив да каже за џиновските планети.

– Планетата број 5, **Јупитер**, е 11 пати поголема од Земјата и е најголемата планета во Сончевиот систем. Таа е и најшарената планета. Бурниот ветер постојано ги поместува отровните облаци од кои е составен и се формираат разни бои и форми. Како некој постојано да меша повеќе различни боички.

Следен е **Сатурн**!

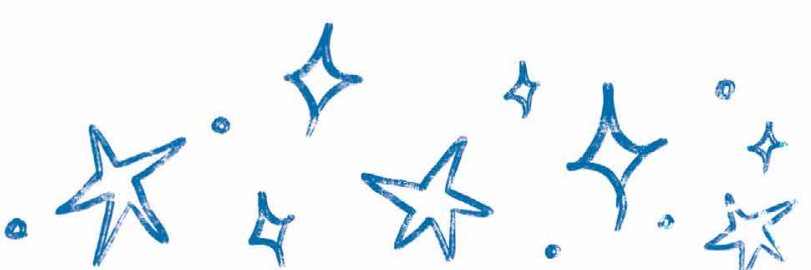
Веќе се познаваме, но дозволете ми да ви кажам малку повеќе за себе. Познат сум по многуте прстени што ме опкружуваат, а јас сум втората по големина планета во Сончевиот систем. Ако ме погледнете оддалеку, круговите околу мене изгледаат како вистински цврсти прстени, но тие се всушност парчиња карпа, мраз и вселенска прашина што се вртат околу мене.

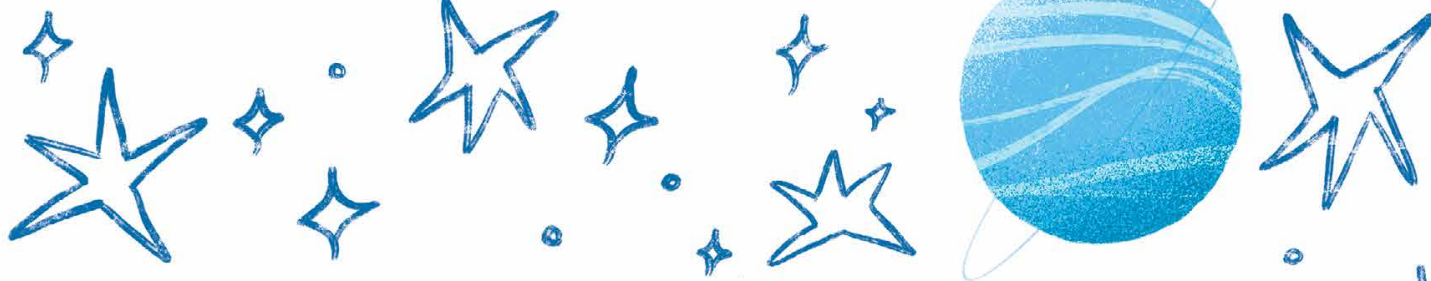
Сатурн одеднаш се заврте околу Мусаленко и Мар и рече:

– Брзо прашање за да видам дали внимавате: Колку планети има во Сончевиот систем?

- Зависи. Според некои научници 8, според други 9 - одговори Мусаленко. – Брзо прашање за тебе, Сатурне: Каде се наоѓаат Сатурновите дупки?

- Тие не постојат. Едноставно, човек кога ќе порасне понекогаш поминува низ тажен период без некоја посебна причина. Возрасните овој период го нарекуваат „Сатурнова дупка“, јас би го нарекол

„прошетај во природа, погледни го светот околу себе, небото, ѕвездите, сонцето... и ќе бидеш добро“ – одговори Сатурн со насмевка. И сега продолжуваме со последните планети.

Тоа се **Уран** и **Нептун**.

Тие се многу слични - некои истражувачи ги нарекуваат „ледени џинови“. Нептун ги има најсилните ветрови во Сончевиот систем, достигнувајќи брзина од 2.100 km/h. За споредба - на планетата Земја, деструктивните урагански ветрови можат да достигнат речиси 400 km/h, а најсилниот ветер е измерен во Австралија – 408 km/h.

Мусаленко и Мар погледнаа наоколу во просторот околу нив - тие за прв пат беа во Вселената. Сè им беше многу импресивно, но најмногу што ја набљудуваа својата планета од далеку и во живо, како на голем екран или на џиновска слика.

-И за крај - запознајте го **Плутон** - рече Сатурн, - кој научниците не го сметаат точно за планета, туку за џуџеста планета. Тој е многу мал, многу далеку од Сонцето и не се состои од гас или камења и метал, туку е нешто како топка од мраз.

Сатурн мистериозно молчеше, се насмевна, ги сврте прстените и свечено рече:

– Добредојдовте во големото семејство на „Големата книга“ на знаење иииии.... збогум сега. Каде ќе одите и кого ќе сретнете зависи од вас. Размислете каква новост сакате да научите и ќе ви помогне целата вселена – Сатурн љубезно им мавташе за „збогум“ на нашите пријатели, ги сврте прстените и повторно отиде да се врти околу Сонцето. И тоа се покажа како тешка задача, бидејќи, за разлика од Земјата, на Сатурн му требаат околу 10.759 земјини денови (или околу 29 и пол години) за да направи една обиколка околу Сонцето.

Мар и Мусаленко се насмевнаа, а Мусаленко запомна речиси сè што му кажа Сатурн. Секој ден да се учи нешто ново е бесценето. И уште подобро е кога го споделувате со другите околу вас.

**А СЕ СЕЌАВАТЕ ЛИ КОЛКУ ДЕНА И
СЕ ПОТРЕБНИ НА ЗЕМЈАТА ДА НАПРАВИ
ЕДНА ОБИКОЛКА ОКОЛУ СОНЦЕТО?**

Мусаленко се напи вода од шишето затоа што освен што беше жеден, се сети дека без храна може да преживее некое време, но без вода потешко. Погледна во Вселената околу него, ги затвори очите и отвори друга случајна страница:

V. Кое е најотровното животно на Земјата

Кога повторно ги отворија очите, Мусаленко и Мар се најдоа како седат на огромно дрво покрај една жаба.

-Дозволете ми да ве запознаам со некои од најотровните животни во светот - рече жабата. – На списокот има риби, медузи, пајаци и други бубачки, полжави, змии итн. Ќе ви кажам 3 по мој избор – **медузата, морската оса, рибата Фугу и стрела жабата**. Ќе кажам и за големите животни, но темата за опасностите ми е многу поинтересна. А и ќе се претставам, но за кратко :).

Мусаленко и Мар ги начулија ушите.

- Ја започнувам мојата приказна со **морската оса** - рече стрела жабата. - Таа, според повеќето истражувачи, е најотровното суштество на земјата. Живее во крајбрежните води на Северна Австралија и Нова Гвинеја.

Благодарение на пипците, морската оса се движи исклучително брзо и е речиси невидлива. Има големина на кошаркарска топка, а нејзините пипци се речиси 60 и можат да достигнат и до 3 метри. Мар се наведна и се наежи, а жабата продолжи со **рибата Фугу**. Речиси секој го знае овој вид на морски суштества или барем ги видел на слика. Рибите Фугу достигнуваат и до 90 см и се нарекуваат така затоа што во опасност го полнат стомакот со вода и добиваат тркалезна форма за да го исплашат својот напаѓач. Имаат скриени боцки кои излегуваат кога телото е надуено, станувајќи бодликави и тешки за голтање за напаѓачот - поголема риба. Нивната кожа и внатрешните органи содржат отров кој е непријатен или смртоносен за нивните непријатели, но и за луѓето. Рибата Фугу е деликатес во Јапонија и Кореја. Со неа треба да ракува само специјален готвач кој долго време проучувал како безбедно да ја исчисти и готви оваа риба за да не влезе ниту капка од нејзиниот отров во подготвеното јадење. Дефинитивно е авантура ако одлучите да јадете од неа.

-Звучи малку страшно - изјави Мусаленко.

-...или љубопитно - рече жабата. - А сега, на сцената на мојата приказна, нека се појави **стрела жабата**.

Овој вид на мои роднини се распространети во тропските шуми на Централна и Јужна Америка. Тие се нарекуваат „стрела жаби“ затоа што локалните американски Индијанци го користеле нивниот отров за да ги натопат врвовите од стрелите. Отровните стрела жаби се мали и достигнуваат должина од 1,2 до 6, најмногу 7 – 8 см. Тежат околу 2 грама, во зависност од големината на жабата.

На многу од членовите на ова семејство на жаби им се заканува истребување, а навистина не се тоооолку опасни.

Но, ако патувате во џунгли, секогаш следете го правилото „Никогаш не земајте во раце убави жаби“, особено ако се обоени во светли бои - жолта, зелена, сина, црвена...

VI. Почетокот на патот

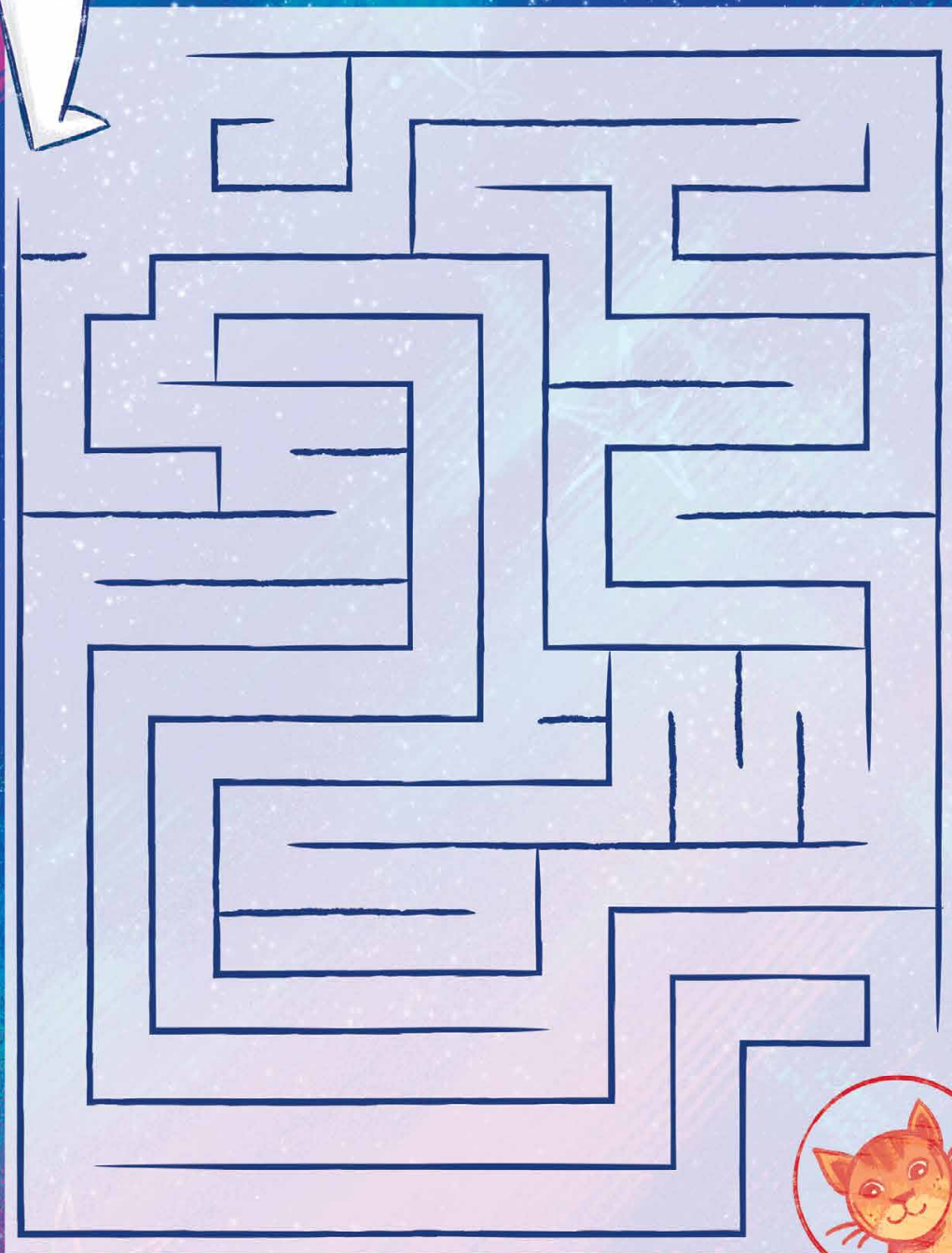
Мусаленко и Мар запомнија сè. Научија толку многу интересни работи за толку кратко време, а Мусаленко се чинеше дека не очекуваше овој ден кој започна особено здодевно, дека ќе му донесе таква незаборавна авантура. Од друга страна, мислеше: „Заслужувам да ми се случат толку неверојатни работи, затоа што и јас сум таков“. Размислуваше дали звучи нескромно во мислите, но навистина сфати дека има многу доблести и вредности, им помагаше на помладите и на постарите, употребуваше „Благодарам“ и „Извинете“ кога беше соодветно, не лажеше... и уште неколку такви работи. И зарем ова не се некои од важните работи што го прават секој од нас неверојатен? „Мусаленко, ти си всушност на почетокот на патот на твојата најголема авантура. Сега си дел од семејството на „Големата книга“. Таму знаењето и моќта на умот се огромни затоа што ги обединуваме суперсилите и стануваме посмели во нашите соништа, поголеми во нашите срца и уште подобри во нашите дела :)“. Мусаленко размисли - ова беа неговите зборови пред почетокот на патувањето. Можеби ништо не е случајно...

START

FINISH

©Musala Soft

Стефка Огнянова – автор, 2023

Явора Енчева – Напис за книжно одобрение и илустрации, 2023

